

включати навчання пацієнта про його хворобу, її перебіг та довготривале лікування, а також лікувальну фізкультуру, фізіотерапію та адаптацію до реальності з урахуванням можливого впливу хвороби на соціальне та особисте життя пацієнта.

РОЗРОБКА НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Попова І.А., Курбатова О.А.

Національний фармацевтичний університет,

м. Харків, Україна

ira_popova_dik@ukr.net

Вступ: Наразі ми живемо у дуже не простий час, у період війни і зараз як ніколи потрібно підлаштовуватись та розвивати нові напрями розвитку фармацевтичної галузі. Фармацевтичний ринок України активно демонструє динамічний розвиток окремих його сегментів. На ринку спостерігається зростання попиту на лікарські засоби, вдосконалення товарного асортименту, розвиток фармацевтичних торговельних мереж. Становлення українського фармацевтичного ринку відбувається під впливом державної політики в частині забезпечення споживачів доступними лікарськими засобами, а також засвідчує гостру конкуренцію в сфері виробництва, дистрибуції й споживання між вітчизняними та іноземними виробниками фармацевтичної продукції, аптечними торговельними мережами, фармацевтичними дистриб'юторами в частині реалізації фармпрепаратів та аптечними закладами. Таким чином, виникає потреба визначення основних напрямів розвитку фармацевтичного ринку України.

Метою дослідження є визначення пріоритетних напрямів розвитку фармацевтичної галузі України.

Матеріали та методи: У дослідженні використано методи аналізу і синтезу; метод порівняння; системно-аналітичний.

Результати дослідження. Фармацевтична промисловість України включає в себе виробництво лікарських засобів та виробів медичного призначення, оптово-роздрібну торгівлю, зберігання та розподіл через налагоджену мережу збуту (аптеки, аптечні пункти тощо). Фармацевтична промисловість є однією з найбільш динамічних і прибуткових галузей. Для України це важлива частина ринку, яка значною мірою визначає національну та оборонну безпеку країни, з великою наукоємною та розвиненою кооперацією. 48% фармацевтичних компаній зосереджуються на інноваціях досліджень і розробок, технологій та обладнання, отриманні та застосуванні нових знань.

Український ринок фармацевтичної продукції як вагомий промисловий сектор та одна з найприбутковіших галузей господарського комплексу України активно демонструє зростання параметрів економічного розвитку. Згідно із даними Proxima Research, у 2020 р. місткість ринку фармпродукції становила 114

млрд грн (4,2 млрд дол.) у грошовому вираженні або 1,7 млрд. упаковок – у натуральному. Відносно 2019 р. обсяги продажів зросли на 9,7 % (4,7 % – щодо дол. США) у грошовому та 2,2 % – у натуральному вираженні, тоді як зростання світового ринку ліків у 2019 р. порівняно із 2018 р. становило лише 4,5 %. Але фармацевтичний ринок у 2022 році запам'ятається суттєвим падінням обсягів та зростанням собівартості, які, проте, підштовхнули найбільших вітчизняних фармвиробників до пошуку нових напрямів розвитку.

Фармацевтична промисловість завжди була та характеризується високим ступенем інноваційності та рентабельності, а також є потужним геополітичним фактором впливу.

Українська фармацевтична галузь лідирує серед інших секторів економіки за рівнем інноваційності, обсягом інвестицій та продуктивністю праці. Витрати на інновації у 2019 р. становили 1,5 млрд дол. США. Інноваційний розвиток виражається не лише в розробці та виводі на ринок нових продуктів, а й у модернізації виробництва, цифровій трансформації, підвищенні рівня кваліфікації кадрів тощо. Вітчизняні виробники відкриті до спільної міжнародної наукової діяльності, контрактного виробництва тощо.

Війна в Україні суттєво вплинула на розвиток фармацевтичної галузі. Так, ПАТ «Фармак» понесло значні втрати внаслідок агресії: було знищено склад, де зберігалася готова продукція, упаковка, сировина для препаратів на 1,5 млрд дол. США. Також, з початком війни майже всі українські фармвиробники в односторонньому порядку відмовилися від продовження співробітництва з РФ та

Білорусією, а це були основні споживачі фармацевтичної продукції нашої країни.

Технологічне відставання галузі, недосконалі норми регулювання та незначний обсяг національного ринку, який має бути рушійною силою подальшого зростання негативно впливають на обсяг українського експорту.

Так, одним з пріоритетних напрямів розвитку фармацевтичної галузі є державно-приватне партнерство та зняття законодавчих бар'єрів на шляху до доступних ліків, що могло б значно розширити інвестиційну діяльність бізнесу, зокрема, за рахунок іноземних партнерів.

Пандемія та війна в Україні значно вплинули на ланцюжки поставок, поставивши під загрозу безперервність виробничих процесів. Тому, українській фармі варто також замислитися над сировинною безпекою, а практична реалізація планів залежить не тільки від бажання та прагнення корпорацій до спільного розвитку на благо задоволення потреб пацієнтів, а й від політичної волі урядів країн до міжнародної кооперації.

Також, слід наголосити, що державне регулювання фармацевтичної галузі має свої переваги та виклики. Для успішного розвитку цієї галузі необхідно забезпечити баланс між потребами населення та можливостями фармацевтичних компаній, забезпечити безпеку та якість ліків, розвивати нові технології та забезпечувати доступність ліків для всіх верств населення. Важливо також враховувати регуляторну політику та міжнародні стандарти, які забезпечують безпеку та ефективність ліків. Необхідні зміни в законодавствах, щоб вони

відповідали вимогам ЄС, слідувати роботі підприємств саме за міжнародними стандартами, першочергово GMP, GCP, GLP, GDP, GPP.

Слід зазначити, що одним із напрямів розвитку фармацевтичної галузі є забезпечення доступності та доступу до ліків для всіх верств населення. Це може бути складним завданням, оскільки ліки можуть бути дуже дорогими, а виробництво та постачання ліків може бути обмеженим. Ще одним напрямом є розвиток нових ліків та забезпечення їх безпеки та ефективності. Розробка нових ліків може бути дуже дорогим та тривалим процесом, а також може бути пов'язана з ризиками щодо їх безпеки та ефективності. Крім того, фармацевтична галузь часто потребує висококваліфікованих працівників та технологій, що може становити виклик для держав, особливо в країнах з низьким рівнем розвитку.

Варто підкреслити, що один зі напрямів розвитку фармацевтичної галузі – це впровадження національних та міжнародних політик та стандартів, які забезпечують регулювання та контроль якості, безпеки та доступності ліків. Держава може створювати національні органи, відповідальні за регулювання та контроль якості та безпеки ліків, а також забезпечувати механізми контролю за постачанням та рекламою ліків.

Ще один з напрямів розвитку фармацевтичної галузі є сприяння розвитку наукових досліджень та інновацій в цій галузі. Держава може створювати фінансові механізми та інфраструктуру для забезпечення розвитку досліджень та інновацій в фармацевтичній галузі. Крім того, держава може забезпечувати розвиток системи навчання та підвищення кваліфікації фахівців у фармацевтичній галузі, що сприятиме підвищенню рівня фахової підготовки працівників галузі, а також впровадженню нових методів та технологій.

Висновки. Аналізуючи напрями розвитку фармацевтичної галузі, можна зробити висновок, що одним з основних є формування державного механізму розвитку фармацевтичної галузі, а це складний та багатогранний процес, який вимагає поєднання різних підходів та інструментів. На даний момент, багато країн зіткнулися з численними викликами в цій галузі, такими як високі ціни на ліки, нестача медичних засобів, проблеми з підбіркою ліків, та багато інших. Проте, існують різні успішні досвіди державного управління розвитком фармацевтичної галузі, які можуть слугувати прикладом для інших країн. Особливо важливим є забезпечення доступності та якості ліків для всіх громадян, а також забезпечення інноваційного розвитку галузі.

Одним з найважливіших аспектів державного управління є взаємодія з приватним сектором, щоб забезпечити підтримку інвестицій у дослідження та розробку нових ліків, а також забезпечити конкуренцію на ринку. Крім того, важливим є розвиток ефективних механізмів регулювання цін на ліки та забезпечення їх доступності для різних категорій населення.

Отже, на основі аналізу досвіду та викликів державного управління розвитком фармацевтичної галузі, можна зробити висновок, що в цій галузі важливо забезпечити належну координацію дій різних державних та приватних організацій, а також забезпечити прозорість та відкритість в діях управління.